

386 Ak sa po usporiadaní partizánskej záležitosti má doľahnuť znesiteľný trvalý stav, vyžadovalo by to zásadné pretvorenie vlády, zosilnenie nemeckého vplyvu a likvidáciu slovenskej armády.

Wüster

SÚA Praha. Auswärtiges Amt Berlin (Zahraničný úrad Berlín), 20/372474—372477. Fotokópia úradného záznamu telegramu. (Z nemčiny preložila HT.)

209

1944, september 1. [Praha.] — Prípís štátneho ministra K. H. Franka župnému hospodárskemu poradcovi NSDAP vo Viedni Rafelsbergerovi, týkajúci sa Slovenského národného povstania.

Tajné

Milý kamarát Rafelsberger!

Srdečná vďaka za Váš list z 26. 8. t. r. — značka Rf/He, týkajúci sa situácie na Slovensku. Už zavčasu som bol upozornený na nešťastný vývoj a ihneď som upovedomil zainteresované miesta. Medzičasom došlo k obsadeniu. Dúfajme, že k pacifikácii krajiny dôjde v takej forme, ktorá znovu napraví to, čo sa politicky zanedbalo. Povstanie malo priamy vplyv na protektorát. Je nesporné a ja som to tak videl už od začiatku, že ide o rozsiahly plán aktivizovať zo Slovenska tunajšie hnutie odporu. V tom zmysle je veľmi poučná výzva, ktorú vysielal 31. 8. t. r. londýnsky vysielateľ v slovenskej reči a ktorá sa končila slovami: „Nebojuje sa o Bratislavu, bojuje sa o české oslobodenie, o oslobodenie Prahy, Plzne, Brna a Moravskej Ostravy. Preto hor sa Vy v Prahe, Brne a Moravskej Ostrave, aby sa boj slovenského národa spojil s vašim do jedného prúdu národnooslobodzovacieho boja celej ČSR!“ V tejto súvislosti by Vás mohlo zaujímať, že hlavnými hercami v povstaní sú československí legionári pod vedením sovietskych ruských dôstojníkov.

Heil Hitler
Váš F.

SSÚA Bratislava. Národný súd Bratislava, kart. 67/297—298. Fotokópia Frankom parafovaného strojopisného priepisu. (Z nemčiny preložila HT.)

210

1944, september 1. Moskva. — Depeša čs. veľvyslanca Zd. Fierlingera čs. ministerstvu zahraničia v Londýne o rozhovore s námestníkom ľudového komisára zahraničných vecí SSSR A. Vyšinským v záležitosti Slovenského národného povstania.

Dodatkom k mé 239.¹

Tajné.

1. Po každej spoločnej porade s delegáciou som pravidelne informoval o všetkých udalostiach na Slovensku Zorina. Dnes došlo konečne k audiencii u Vyšinského, ktorý

¹ Viď dokument čís. 169. — Podľa obsahu Fierlinger koncipoval zprávu 31. 8. 1944.

mne a Píku přijal v 15 hodin odpoledne. Vysvětlil jsem Vyšinskému podrobně celý vývoj od počátku, zmínil jsem se o hnutí ve slovenském vládním vojsku, o vzrůstání partyzánského hnutí, což dalo se jednak z iniciativy Slovenské národní rady a jejich vojenského velení, jednak v těsné součinnosti a podle direktiv presidenta Beneše a vlády. Zdůraznil jsem, že celé odbojové hnutí na Slovensku představuje jednotnou národní frontu postupující v souhlase s námi. Již v přítomnosti presidenta Beneše v Moskvě byly sovětské orgány informovány o tom, že odbojová akce na Slovensku je připravována a že musí být za každých okolností uskutečněna buďto v souvislosti s nástupem Rudé armády, nebo také kdyby Němci se pokusili o okupaci Slovenska. Tento okamžik nastal. Podle spolehlivých přímých zpráv německé divize vtrhly na Slovensko, pročež vystoupili partyzáni a obsadili všechny důležité body ve středním Slovensku, zejména Turč. Sv. Martin, Ružomberok, Liptovský Sv. Mikuláš s letištěm. Současně vystoupilo vládní vojsko, soustředěné v prostoru Banská Bystrica, a k odporu jsou připraveny též dvě divize, soustředěné v prostoru Bardejov. Vrchní velitel slovenského pozemního vojska Turanec byl zatčen a velení přešlo na velitele jmenovaného vládou. Události jsou potvrzeny projevy Tisa a Čatloše v bratislavském rozhlasu. Na mnohých místech, zejména v žilinské oblasti košicko-bohumínské dráhy, se bojuje. Privil jsem v závěru, že mohu sovětskou vládu ujistit, že jde o souhlasnou akci celonárodní, za níž stojí president a vláda. Píka podal ještě podrobnější odborný výklad, zdůraznil, že sovětské kompetentní orgány byly o přípravách této akce důsledně informovány a byly též již dříve požádány o poskytnutí pomoci se strany sovětské vlády a Rudé armády.

2. Se souhlasem Píkovým přednesl jsem Vyšinskému tyto požadavky:

- a) Okamžitou pomoc leteckou,
- b) okamžitou výpomoc zbraněmi, které mohou být dodány na přesně stanovená místa,
- c) okamžité odeslání na Slovensko naší druhé brigády, jakož i dalších desantních jednotek slovenských.

Zdůraznil jsem, že je důležité, aby první pomoc byla poskytnuta co nejrychleji, neboť to bude mít značný mravní význam. Podle posudku našich vojenských odborníků lze udržet zejména střední Slovensko nejméně několik týdnů. Rychlá, účinná pomoc je nutná. Hlavní velení Rudé armády musí také dáti dispozice slovenskému vojsku v prostoru Bardejov zda má zůstat na místě či pokusiti se o spojení s Rudou armádou. Může-li to být koordinováno s novou sovětskou ofenzivou ve směru Karpat, tím lépe.

3. Vyšinský nám slíbil, že okamžitě věc přednese vládě. Chápe celou situaci, ale pouze sovětské kompetentní vojenské orgány mohou s definitivní platností rozhodnout, co lze podniknout. Mnoho závisí od toho, jaké jsou všeobecné dispozice Rudé armády a jak jsou umístěny též její zásobovací základny. Píka má dále informovati štáb.

4. Vzhledem k londýnským projevům, v nichž se mluvilo o tom, že naše vláda požádala o pomoc Spojence, lze soudit, že byly žádány též britské úřady o poskytnutí pomoci. Je to důležité, abychom to zde věděli přesně a žádal jsem Píku, aby si to zjistil.

Fierlinger.

AMZV Praha. Depeše došlé, 1944, čís. 1882 (Mos. 248). Záznam dešifrované došlé depeše (d. 3. 9. 1944). Strojopisný prepis. — Zd. Fierlinger, „Ve službách CSR“ II, Praha 1948, s. 339–341.